

Råna kraftverk, Selbu kommune, Sør-Trøndelag fylke - kommentarer til innkomne høringsuttalelser

Høringsuttalelse - vannkraftutbygging av Møåa, Lødølja, Lauva, Styttåa, Råna og Mølnå i Tydal og Selbu - varsel om innsigelse for Råna, Lødølja, Lauva, Styttåa og Møåa

Fylkesmannen frarår bygging av Råna, Lødølja, Styttåa, Lauva og Møåa kraftverk og varsler innsigelse mot disse kraftverkene.

Hovedbegrunnelsen for Råna er det viktige landskapselementet i Rånfossen, den urørte elvestrekningen, fossesprøytsone med verdi A, gammel lauvskog med verdi A på vestsiden av elva, forekomst av flere rødlista arter, nærhet til Råndalen naturreservat (urskogspreget barskog), potensielt område for utvidelse av skogvern og stor samla belastning i området tilsier at dette kraftverket ikke bør bygges ut.

Fylkesmannen mener at det minst konfliktfylte kraftverket av disse seks er Mølnå og vi har ingen merknader til dette kraftverket.

Fylkesmannens vurdering av tiltakene i forhold til landskapsverdier, friluftsverdier og verneområder

Råna:

Rånfossen er et vakkert og storslagent landskapselement i regionen. Fossen er svært godt synlig fra riksvegen, og gir et mektig inntrykk i perioder med stor vannføring. En regulering av Råna vil redusere landskapsverdien og friluftsopplevelsen av både fossen, vassdraget og ikke minst skogsområdene rundt vassdraget.

Ovenfor planlagt inntak ligger Råndalen naturreservat som er urskogpreget barskog. I naturreservatet er det registrert flere rødlista sopp- og lavararter. Det er registrert verdier utenfor reservatet som også er svært verdifulle, noe registrerte naturtyper og arter i områdene rundt reservatet også viser.

Råna er et potensielt område for utvidelse av skogvern i fylket på grunn av intakte forekomster av rike skogtyper med bekkekløft og fossesprøytsoner. Grunneiere er tilbudt frivillig vern av området. Høy forekomst av rike skogtyper med naturlig dynamikk, og med interessant og krevende artsmangfold gjør at Råna vurderes som et regionalt til nasjonalt viktig område for vern av skog i Norge. En kraftutbygging av Råna vil redusere verdien disse områdene har også for et potensielt vern.

Fylkesmannen uttaler om landbruk og skogbruk

Råna: Bygging/utbedring av skogsveger /traktorveger i forbindelse med utbyggingen vil ha positiv virkning for skogbruket. Landbruksinteresser påvirkes i liten grad.

Fylkesmannen uttaler om reindrift:

Råna: Kraftverket ligger langs reinbeiteregrensen til Gåebrien sijte. Fylkesmannen har ingen reindrifsfaglige merknader til prosjektet.

Fylkesmannens uttaler om naturmangfoldet

Råna: Miljøundersøkelsene er gjennomført av Allskog ved Terje Nordvik og naturtyper er kartlagt. Det er også kartlagt en del naturtyper i området fra før og området er undersøkt i forbindelse med

arbeidet med utvidet skogvern i Norge. Vi mener derfor at kunnskapen om naturmangfoldet i området er tilfredsstillende.

Fylkesmannen utaler om naturtyper:

Råna: Området rundt Råna består av rike skogtyper og stort arts mangfold med den nær trua naturtypen artsrik høgstaudeskog og lågurtskog og enkelte fossesprøytsoner. Råna er ei spesiell bekkekløft. Den har en bratt lise men skogen er stabil og ikke rasutsatt. Det finnes fossesprøytsoner inntil Råna og disse er best utviklet ved foten av lia. Næringsrike bergarter gir rike vegetasjonstyper som høgstaude- og lågurtskog og et høyt artstall av karplanter. Området består av gran blandet med bjørk, selje, rogn og gråor og alm.

Frodige lungeneversamfunn med flere arter, bl.a. på grantrær og laven rustdoggnål (NT) finnes i området. Høgstaudeskog er den dominerende vegetasjonstypen, med viktige innslag av lågurtskog. Artsantallet av karplanter er høyt, med en del typiske og enkelte mindre vanlig arter som junkerbregne og stortveblad og alm (NT). Det finnes også alpine, tørketålende og basekrevende arter som bergfrue, grønburkne, fjell-lodnebregne og rødsildre på bergfremspring i området og dette øker arts mangfoldet ytterligere. Lokaliteten er ganske rik på svakt oseaniske lavepifytter. På gammel selje er det påvist *Pachyphiale fagicola*. Ellers finnes det skrubbenever, kystvrenge, kystårenever, filthinnelav, fløyelsglye, brun blæreglye og vanlig blåfiltlav i lia. Rustdoggnål (NT) og vinflekklav er funnet på gran. På sørsiden av Råna er det også artsrike lavforekomster med flere arter i lungeneversamfunnet. Mange av de samme artene som ble registrert på nordsiden finnes her. I tillegg finnes kystfiltlav og stiftfiltlav, brun blæreglye, randkvistlav og granseterlav.

Spesielt for området er et mulig funn av lavarten *Lecidea gibberosa* på nordsiden av bekken. Arten er ny for Norge, men endelig bekreftelse av funnet gjenstår. *L. gibberosa* ser ut til å være sjelden gjennom hele utbredelsesområdet. I Sverige er den kun kjent fra 2-3 steder i nyere tid og i Russland ble den først påvist i 2005. Eventuelt er det snakk om *L. exsequens*, som det kun er gjort ett funn av i Norge tidligere. Slekten *Lecidea* har ingen rødlista representanter i Norge, noe som ikke nødvendigvis betyr at ingen av disse er truet, men rett og slett fordi slekten ikke ble vurdert under arbeidet med siste versjon av rødlista (Kålås 2006).

Den sterkt trua soppen taigaskinn (EN) finnes i området. Dette er første funn for Sør-Trøndelag, og er nest nordligste i Norge, sør for et funn i Lierne.

Konstant høy fuktighet og godt arts mangfold er en viktig egenskap ved naturtypen bekkekløft og tørke på grunn av minstevannføringen vil kunne føre til at denne naturtypen mister verdi. Ifølge OED har Norge et internasjonalt ansvar for naturtypen bekkekløfter.

Fossesprøytsoner er naturlig treløse fordi ved-dannende planter tåler nedising fra fossesprøyten om vinteren dårlig, og dette er et identifiserende karaktertrekk ved naturtypen. Allskog sier følgende om fossesprøytsonen: «Det er usikkert hvor godt utformet fossesprøytsone i de bratteste partiene av elva er, men ved sterkt redusert vannføring kan de bli negativt berørt. Resultatet vil bli mindre tilførsel av fuktighet via fossesprøyt, og dette vil kunne gi dårligere levevilkår for fuktighetskrevende arter.» Det er altså god grunn til å tro at denne lokaliteten vil gro igjen og miste sin karakter som verdifull naturtype ved den planlagte minstevannføringen. Sør-Trøndelag har kun få registrerte lokaliteter med fossesprøytsone og forvaltningsverdien av denne lokaliteten er derfor høyere enn naturtypeverdien alene skulle tilsi. Fosse-eng og fosseberg er nær trua naturtyper (Norsk rødliste for naturtyper 2011) og i følge OED har Norge et internasjonalt ansvar for å ivareta denne naturtypen.

Kontinentale bekkekløfter er også en nær trua naturtype (Norsk rødliste for naturtyper 2011). Råna ligger i klart oseanisk vegetasjonsseksjon men arten taigaskinn er en typisk kontinental art.

Gammel skog

Naturtypelokalitet BN00058029 Langsetenglia - Gammel lauvskog- verdi A svært viktig:

Denne skogen ligger rett nord for Råna og her er det meget store naturverdier knyttet til høyproduktiv, gammel, fuktig og rik løvskog og granskog med rikt arts mangfold, spesielt på gamle løvtrær og som skorpelav på gammel gran og mange karplanter.

Allskog skriver følgende om områdene rundt Råna i miljørapporten: «De nære skogområdene ved elva består hovedsakelig av en blanding av ulike lauvtrearter (bjørk, selje, rogn, gråor, osp) og gran. Skogen er ikke utpreget gammel, men innslag av gamle trær forekommer, både gran- og lauvtrær, til dels grovokst selje. Liggende død ved forekommer til dels rikelig, også med innslag av grove læger. Vegetasjonen i den befarte delen var svært artsrik. Arter knyttet til både

lågurt-, kalklågurt- og høgstaudeskog, delvis også alm-/ gråorskog ble registrert. Det var vanskelig å definere klare grenser mellom de ulike vegetasjonstypene, men utformingen var hovedsakelig tørr og rik i de bratteste partiene av lia, fuktig og rik i den nedre delen.» De skriver videre: «Karplantefloraen var påfallende rik i den skogbevokste lia nord for elva. Flere utpreget kalkkrevende arter ble registrert, deriblant også en art som normalt er knyttet til edellauvskog (myske - *Galium odoratum*). Av andre kravfulle arter nevnes liljekonvall, kranskonvall, vårerteknapp, trollbær, tysbast, kvitsoleie og stortveblad. Nedre del av lia var mer utpreget høgstaudepreget med arter som mjøduurt, tyrihjel, turt, firblad og fjel/fiol. I tilknytning til fossefallet ble det registrert typiske arter som gulsildre (svært rik forekomst), fjellsyre, rosenrot og bergfrue. Det ble

registrert et forholdsvis rikt mangfold av treboende sopp i det befarte skogpartiet nord for elva, hovedsakelig i den bratte lia. De fleste var trivielle arter som rødbrandkjuke, skorpelærsopp, knivkjuke, knuskkjuke, ildkjuke, ospeildkjuke, sinoberkjuke og raggkjuke. Et par mindre vanlige arter ble også registrert - seljekjuke (*Phel/inus conchatus*) på grov selje og duftkjuke (*Osmoporus odoratus*) på granstubbe. Rødlistearten taigaskinn (VU) ble for øvrig funnet i området under feltbefaring av BioFokus i 2007. Lavfloraen var stedvis rik på befart strekning. I skogen ved elva var det en forholdsvis stor andel lauvtrær med rik og middels rik bark (rogn, selje, osp), til dels også grøvere dimensjoner. Lungeneversamfunnet var godt utviklet med til dels store og livskraftige forekomster av /ungenever, skrubbenever og glattvrenge. Av andre kravfulle arter som ble registrert nevnes brun koral/av, grynvreng, blåfiltlav og stiftfilt/av. Sistnevnte regnes som en signalart i de østre delene av Trøndelag. Det var også et godt innslag av arter i gruppen lyse og mørke hengelaver, samt vanlige og mer trivielle arter som brist/av, papir/av, kvistlaver med mer. For øvrig var det en stedvis rik forekomst av skorpelaver på stein i og ved elveløpet på hele den berørte strekningen.»

Allskog skriver videre: «Mosefloraen var stedvis rik, både langs elveløpet og i de tilgrensende skogpartiene. På stordelen av berørt strekning var nærområdene til elveløpet ikke tilgjengelige, men studier med kikkert viste antydning til fossesprøytoner på et par steder i de bratteste partiene. Dette, sammen med den stedvis kalkrike berggrunnen, tilsier at det er et potensiale for rødlista mosearter knyttet til jevn fuktighet i området ved elva. Det var imidlertid et beskjedent innslag av grove læger i den det nærliggende skogpartiet, og forekomsten av råtevedmoser var liten. Det ble registrert en god forekomst av epifyttiske mosearter i gruppene bustehetter (*Orthotrichum* sp) og gullhetter

(Uloa sp). Dominerende art av disse var krusgullhette (Uloa crispa). Denne og andre arter innenfor disse slektene regnes «å være svake signalarter for bl.a. gamle laubrenner og flere av artene, bl.a. U.crispa er vanligst i områder med høy luftfuktighet.»

Vilt

Råna:

Av fugl registrerte miljøundersøkelsen 24 arter, inkludert både fossekall, vintererle og strandsnipe. Både Råna og Nea er gode hekkelokaliteter for disse fuglene. Hekking pågår under vårfloppen i april og tidlig mai. Kongeørn ble observert i flukt over området. Den har et par reir på østsiden av Neadalen.

Trolig forekommer hønsehauk i området. Det antas at gaupe lever i området. Streifdyr av bjørn forekommer.

Økosystemtilnærming og samla belastning (§10):

Neavassdraget er allerede sterkt påvirket av vannkraftreguleringer og den samla belastningen på naturmangfold, intakte og flomrobuste elve- og natursystemer, friluftverdier og det visuelle landskapsbildet i området er svært stor. Møåa er på grunn av mange kraftutbygginger i området en av de få gjenværende gyteelver for ørretene i Stuggusjøen.

Vannforskriften

Vannforskriften har som overordnet mål å fastsette rammer som skal bidra til helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene (§ 1). Tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand (§ 4). Økologisk tilstand vurderes etter en fem-delt skala i følge vannforskriften, der de to øverste klassene (god/meget god) tilfredsstillende miljømålene. I vannforekomster klassifisert til moderat eller dårligere skal det iverksettes tiltak for å oppnå god tilstand. Samtidig skal vann som allerede er i god tilstand beskyttes mot forringelse. Det er dermed i utgangspunktet ikke anledning til å starte opp ny aktivitet eller nye tiltak som kan redusere tilstandsklassen til en vannforekomst fra god til moderat.

Råna har svært god tilstand og en kraftregulering kan gjøre at tilstanden i elva blir redusert

Råna:

I denne saken mener Fylkesmannen at store natur-, landskaps-, friluft- og verneverdier blir negativt påvirket. Fylkesmannen frarår utbygging av Råna på grunn av viktig landskapselement i Rånfossen, urørt elvestrekning, fossesprøytzone med verdi A, gammel lauskog med verdi A på vestsiden av elva, forekomst av flere rødlista arter blant annet klåved ved utløpet av Råna i Nea, nærhet til Råndalen naturreservat (urskogspreget barskog), potensielt område for utvidelse av skogvern og stor samla belastning i området tilsier at dette kraftverket ikke bør bygges ut. Fylkesmannen varsler derfor innsigelse mot Råna kraftverk.

Fylkesmannens konklusjon

I denne saken mener Fylkesmannen at store natur-, landskaps-, friluft- og verneverdier blir negativt påvirket. Fylkesmannen frarår utbygging av Råna på grunn av viktig landskapselement i Rånfossen, urørt elvestrekning, fossesprøytsone med verdi A, gammel lauvskog med verdi A på vestsida av elva, forekomst av flere rødlista arter blant annet klåved ved utløpet av Råna i Nea, nærhet til Råndalen naturreservat (urskogspreget barskog), potensielt område for utvidelse av skogvern og stor samla belastning i området tilsier at dette kraftverket ikke bør bygges ut. Fylkesmannen varsler derfor innsigelse mot Råna kraftverk.

Tiltakshavers kommentar:

Både Sweco og Allskog konkluderer

... med å anbefale en minstevannføring på vinteren på ca 40 l/sek, og 200 l/sek i sommerperioden. Med utgangspunkt i bildeeksempel av denne vannføringen er det grunn til å anta at 200 l/sek er tilstrekkelig med tanke på å ivareta fossens visuelle inntrykk i sommerhalvåret. I tillegg vil flomvannføring i vårperioden bidra til at elva fortsatt vil være egnet som hekkelokalitet for fossefall og vintererle.

I og med at tiltaksområdet vurderes som et svært viktig viltområde, bl.a. leveområde for flere rødlistede fuglearter, bør anleggsarbeidet legges utenom hekke-/yngletiden, fortrinnsvis til sensommer/høst.

BM-rapporten setter verdien til stor og konsekvensen av tiltaket til

<i>Sv.st.neg.</i>	<i>St.neg.</i>	<i>Midd.neg.</i>	<i>Lite / intet</i>	<i>Midd.pos.</i>	<i>St.pos.</i>	<i>Sv.St.pos.</i>
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Dette kan skyldes planlagte avbøtende tiltak.

FNF Sør-Trøndelag:

Ved Råna er det en bekkeløft som er klassifisert som svært viktig. Fossen er dessuten mer spektakulær og en større severdighet enn mange andre fosser i området. Vi er derfor mot å gi konsesjon til Råna kraftverk.

Tiltakshavers kommentar:

Uttalelsen er kommentert andre steder i dette dokumentet.

Selbu Energi uttaler:

Søker er Clemens Kraft AS. SEV har gitt utbygger tilsagn om tilkobling til SEV sitt 22 kV nett. 22 kV nettet består av kabel type TSFL, 240 mm² og er forberedt for å ta i mot produksjonen fra kraftverket. SEV har ingen betenkeligheter med å koble kraftverket til 22 kV nettet.

Tilknytningspunktet blir i en kiosk med T-avgrening mot kraftstasjonen. Avgangen utrustes med 22 kV effektbryter med vern og høyspent måling som skal benyttes til avregning. Kiosken skal utrustes med RTU og styres fra SEV sin nettsentral. SEV har fiberkommunikasjon til området. Skille for eierskap og driftsansvar går på tilkoblingen på undersida av linjebryter.

Tiltakshavers kommentar:

Tiltakshaver tar Selbu Energi sin uttalelse til etterretning.

Trondhjems Turistforening:

Har ikke avgitt uttalelse for Råna, bare for Løddølja.

John Rolseth uttaler:

I det følgende vil jeg ta for meg de viktigste punktene jeg mener taler for at konsesjonssøknaden for utbygging av Råna bør avslås.

Fossen i Råna er et svært verdifullt element i landskapsbildet, for øvrig det eneste større fossefall i kommunen og som dessuten er åpent rett ut mot fylkesvei 705.

På platået like ovenfor fossen har staten fredet et tusen dekar stort område med urskogpreget gammel granskog. Riktignok berører ikke planområdet reservatet direkte, men inntaksdammen er planlagt meget nær, og jeg vil bestemt hevde at verdien og opplevelsen av Råndalen naturreservat aldri vil bli den samme som før en evt. regulering av vassdraget.

Tiltakshavers kommentar:

Flere biologer har anført at et minstevannsslipp på 200 l/s om sommeren vil være tilstrekkelig for fuktighetskrevende arter. Dessuten er det slik at det vil ikke være nok vann til at kraftverket kan kjøres året rundt. Turbinens minste slukeevne er 100 l/s. Sammen med minstevannslippet vil kraftverket være ute av drift i 84 dager i et normalår.

Avstanden fra oppdemt vann til naturreservatet er ca. 100 m. Høydeforskjellen mellom vannspeilet i inntaksbassenget og naturreservatet er 10 høydemeter.

Tiltakshavers sluttkommentar:

Minstevannsslipp er nevnt som et tiltak som vil minske Interessekonflikter. Av søknaden fremgår det at det meste av driftsvannveien går i 420 m lang boret tunnel. Gevinsten av dette vil være at inngrep oppover i den bratte lia unngås.